

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 26. 9. 2014
COM(2014) 604 final

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

**Pomoc vnútroštátnym orgánom v boji proti zneužívaniu práva na slobodný pohyb:
príručka k riešeniu problému údajných účelových manželstiev uzatvorených medzi
občanmi EÚ a príslušníkmi krajín nepatriacich do EÚ v kontexte právnych predpisov
EÚ týkajúcich sa voľného pohybu občanov EÚ**

{SWD(2014) 284 final}

I. Úvod

Právo na slobodný pohyb a pobyt v rámci Európskej únie je jednou zo štyroch základných slobôd zakotvených v právnych predpisoch EÚ a základom európskej integrácie. Podpora a posilňovanie tohto práva je základným cieľom Európskej únie.

Európska únia a jej členské štáty uznávajú v záujme **zabezpečenia ochrany rodinného života dôležitosť odstránenia prekážok, ktoré stoja v ceste vykonávaniu základnej slobody pohybu.** Keby občania EÚ nemali možnosť viesť v hostiteľskej krajine EÚ normálny rodinný život, ich základná sloboda by bola vážnym spôsobom ohrozená.

Občania EÚ, ktorí sa odvolávajú na právne predpisy EÚ a využívajú slobodu pohybu, sú v plnej miere chránení predpismi EÚ. Tak ako v iných oblastiach práva, aj v tejto sa však nájdu príklady jednotlivcov, ktorí sa môžu pokúsiť zneužiť výhodu slobodného pohybu osôb s cieľom obísť vnútroštátne predpisy týkajúce sa prisťahovalectva. Zneužívanie práva slobodného pohybu podkopáva toto základné právo občanov EÚ. Preto je účinný boj proti takémuto zneužívaniu kľúčový z hľadiska zachovania tohto práva.

Rada pre spravodlivosť a vnútorné veci schválila na svojom zasadnutí dňa 26. a 27. apríla 2012 plán nazvaný *„Činnosť EÚ zameraná na migračné tlaky – strategická reakcia“*, v ktorom boli účelové manželstvá uzatvárané štátnymi príslušníkmi krajín nepatriacich do EÚ označené za prostriedky uľahčujúce nezákonný vstup do EÚ a pobyt v EÚ. V tomto pláne sú uvedené viaceré opatrenia, ktoré by mali byť vykonané zo strany Komisie a/alebo členských štátov v záujme zlepšenia chápania princípov zneužívania práv slobodného pohybu zo strany príslušníkov nečlenských krajín EÚ a organizovanej trestnej činnosti zameranej na uľahčenie nelegálneho prisťahovalectva. Jedným z týchto opatrení je príprava **„príručky o účelových manželstvách vrátane orientačných kritérií na pomoc pri identifikácii účelových manželstiev“**.

Vo svojom oznámení z 25. novembra 2013 nazvanom *„Voľný pohyb občanov EÚ a ich rodín: päť opatrení, ktoré môžu priniesť zmenu“*¹ Komisia objasnila práva a povinnosti občanov EÚ podľa právnych predpisov EÚ týkajúcich sa slobodného pohybu a určila päť opatrení, ktoré pomôžu vnútroštátnym orgánom účinne uplatňovať uvedené predpisy v praxi. V oznámení sa pripomína, že **právne predpisy EÚ obsahujú celý rad silných opatrení**, ktoré umožňujú členským štátom bojovať proti zneužívaniu. Jedným z konkrétnych krokov, ktorý mal **orgánom pomôcť plne využiť plný potenciál týchto opatrení**, bolo to, že v spolupráci s členskými štátmi bola vypracovaná **príručka týkajúca sa účelových manželstiev**.

V reakcii na žiadosť členských štátov a v úzkej spolupráci s nimi, útvary Komisie preto pripravujú príručku na riešenie otázky ohľadom údajných účelových manželstiev medzi občanmi EÚ a štátnymi príslušníkmi mimo EÚ v kontexte práva EÚ o voľnom pohybe občanov EÚ. Príručka je sprievodným dokumentom k tomuto oznámeniu ako pracovný dokument útvarov Komisie. Táto príručka má za účel pomôcť vnútroštátnym orgánom účinne riešiť konkrétne prípady zneužívania v podobe účelových manželstiev bez toho, aby tým bol dotknutý základný cieľ zabezpečenia a uľahčenia slobodného pohybu občanov EÚ a ich rodinných príslušníkov, ktorí právne predpisy EÚ využívajú s dobrým úmyslom.

¹ COM(2013) 837 final - <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0837&rid=1>.

Z údajov, ktoré členské štáty nedávno predložili v súvislosti s účelovými manželstvami uzatvorenými medzi štátnymi príslušníkmi krajín nepatriacich do EÚ a občanmi EÚ využívajúcimi svoje právo na slobodný pohyb v rámci EÚ vyplýva, že tento fenomén existuje, ale značne sa líši v závislosti od členských štátov². Napriek nízkemu počtu prípadov možno konštatovať, že zapojenie sietí organizovanej trestnej činnosti uvedené v nedávnych správach Európolu je alarmujúce.

Právny rámec platný na úrovni EÚ a na medzinárodnej úrovni, ktorý by mali orgány členských štátov dodržiavať pri boji proti zneužívaniu, pozostáva z pravidiel EÚ o voľnom pohybe občanov EÚ a ich rodinných príslušníkov, práv a právnych záruk zakotvených v Charte základných práv EÚ, ako aj ďalších príslušných nástrojov medzinárodného práva, ako je napr. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Uvedená príručka rozvíja právny rámec, ktorý nadväzuje na usmernenia pre členské štáty, pokiaľ ide o boj proti zneužívaniu v podobe účelových manželstiev, uvedené v oznámení Komisie z 2. júla 2009 o usmerneniach na účely lepšej transpozície a uplatňovania smernice 2004/38/ES³ (ďalej len „usmernenia Komisie z roku 2009“). Je v nej načrtnuté, čo znamená uplatňovanie tohto právneho rámca v praxi, pričom sa v nej vnútroštátnym orgánom poskytujú operačné usmernenia, ktoré im majú pomôcť účinne zisťovať a vyšetrovať prípady podozrení na účelové manželstvá. Dodržiavanie usmernení a využívanie informácií uvedených v predmetnej príručke zabezpečí, že prax príslušných orgánov členských štátov sa v rámci celej EÚ bude riadiť rovnakými skutkovými a právnymi kritériami, čo prispeje k dodržiavaniu práva EÚ.

Príručka však nemá právne záväzný charakter, a jej obsah ani nie je vyčerpávajúci. Nie sú ňou dotknuté existujúce ani budúce právne predpisy EÚ. Nie je ňou dotknutý ani prípadný záväzný výklad právnych predpisov EÚ zo strany Súdneho dvora.

Toto oznámenie obsahuje zhrnutie hlavných častí príručky v štyroch častiach: po časti „Úvod“ nasleduje časť venovaná vymedzeniam, ďalej časť venovaná platnému právnemu rámcu, a napokon časť venovaná operatívnym opatreniam patriacim do pôsobnosti členských štátov.

II. Hlavný obsah príručky

1. Časť s názvom „Úvod“

V tejto časti sa ozrejmuje, že predmetom príručky sú len účelové manželstvá medzi štátnym príslušníkom EÚ a štátnym príslušníkom nečlenského štátu EÚ, kde štátny príslušník EÚ využil právo voľného pohybu a žije na území iného členského štátu ako svojho. Z tohto dôvodu manželstvá medzi štátnymi príslušníkmi nie sú predmetom uvedenej príručky. V príručke sa takisto objasňuje, že akékoľvek opatrenie, ktoré prijali vnútroštátne orgány s cieľom zabrániť zneužívaniu musí plne rešpektovať základné pravidlá a zásady práva Únie, ako aj, že právo na voľný pohyb je základné pravidlo, z ktorého sú možné mimoriadne výnimky len v jednotlivých prípadoch, ak sú na to dôvody vzhľadom na preukázané zneužívanie.

² Oznámenie „Voľný pohyb občanov EÚ a ich rodín: Oznámenie „Voľný pohyb občanov EÚ a ich rodín: päť opatrení, ktoré môžu priniesť zmenu“, citované v texte, oddiel 3.1.

³ KOM(2009) 313 v konečnom znení.

2. Časť venovaná vymedzeniam

Usmernenia poskytnuté v príručke sú zamerané na účelové manželstvá v zmysle smernice 2004/38/ES⁴ (ďalej len „*smernica*“), ktoré sú vymedzené ako manželstvá uzavreté výlučne na účel získania práva na voľný pohyb a pobyt podľa smernice, ktoré by danej osobe inak neboli priznané. V zmysle článku 35 uvedenej smernice môžu členské štáty prijať opatrenia potrebné na odmietnutie, ukončenie alebo zrušenie akéhokoľvek práva priznaného podľa uvedenej smernice v prípade zneužitia práv alebo podvodu, ako sú napríklad účelové manželstvá. V usmerneniach Komisie v roku 2009 boli obsiahnuté vysvetlenia pojmov „zneužitie“ a „účelové manželstvo“ na účely pravidiel EÚ o voľnom pohybe.

V uvedenej príručke sa podrobne opisujú základné prvky týchto pojmov a poskytujú sa v nej ďalšie vysvetlenia, pokiaľ ide o to, ako rozlíšiť skutočné manželstvá od účelových; v príručke sa opisujú hlavné znaky rôznych foriem i) pravých manželstiev, ktoré sa niekedy nesprávne považujú za účelové (*napr. dohodnuté manželstvá, manželstvá uzatvorené prostredníctvom zástupcov a manželstvá uzatvorené na konzulátoch*) a ii) nepravých manželstiev (*napr. účelové manželstvá, s podvodným cieľom uzatvárané manželstvá, resp. fiktívne manželstvá*), pričom v príručke sa odkazuje aj na pravidlá EÚ, ktoré sa uplatňujú v prípade, že účelové manželstvo obsahuje prvky obchodovania s ľuďmi⁵.

3. Časť venovaná platnému právnemu rámcu

Príručka obsahuje celkový prehľad pravidiel, ktoré vnútroštátne orgány musia zohľadniť pri prijímaní opatrení na prevenciu a boj proti zneužívaniu, a to najmä pravidiel EÚ týkajúcich sa voľného pohybu a základných práv, ako aj príklady, čo tieto práva znamenajú v praxi.

3.1 Pravidlá a zásady EÚ o voľnom pohybe občanov EÚ

Pokiaľ ide o článok 35 smernice, ktorý stanovuje, že opatrenia prijaté na odmietnutie, ukončenie alebo zrušenie akéhokoľvek práva priznaného podľa uvedenej smernice v prípade účelových manželstiev „*musia byť primerané a podliehať procedurálnym ochranám stanoveným v článkoch 30 a 31 smernice*“, príručka v súvislosti s nimi stanovuje podrobnosti, ako by sa mala v kontexte príslušných rozhodnutí uplatňovať všeobecná zásada proporcionality EÚ. V príručke sa zároveň zdôrazňuje, že potreba zabezpečiť, aby všetky takéto opatrenia boli v súlade s materiálnou zárukou proporcionality, ako sa stanovuje v článku 35 smernice, je zohľadnená v procesných zárukách uplatniteľných na takéto opatrenia, ktoré sú stanovené v článkoch 30 a 31 smernice.

3.2 Širší kontext európskeho a medzinárodného práva

Príručka pripomína základné práva zakotvené v právnych nástrojoch európskeho a medzinárodného práva, ktoré treba brať do úvahy pri odhaľovaní, vyšetrovaní a postihovaní účelových manželstiev. Osobitný význam má právo uzavrieť manželstvo, právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a práva dieťaťa, ako aj zákaz diskriminácie,

⁴ Odôvodnenie smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, Ú. v. EÚ L 158, 30.4.2004, s. 77.

⁵ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/36/EÚ z 5. apríla 2011 o prevencii obchodovania s ľuďmi a boji proti nemu a o ochrane obetí obchodovania, ktorou sa nahrádza rámcové rozhodnutie Rady 2002/629/SVV – <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2011:101:0001:0011:EN:PDF>.

právo na účinný prostriedok nápravy a právo na obhajobu, v zmysle zakotvenia týchto práv v Charte základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).

Keďže zmysel a rozsah práv zakotvených v Charte, ktoré zodpovedajú právam zaručeným Európskym dohovorom o ľudských právach (ďalej len „dohovor“), by mali byť rovnaké ako tie, ktoré sú stanovené v tomto dohovore⁶, v príručke sú zhrnuté hlavné prvky zodpovedajúcich ustanovení dohovoru, ako aj s ním súvisiacej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) s cieľom poskytnúť usmernenia na účely ich výkladu.

Pokiaľ ide o *právo uzavrieť manželstvo a založiť rodinu*, ktoré je zakotvené v článku 9 Charty a v článku 12 dohovoru, príručka poznamenáva, že článok 12 priznáva vnútroštátnym orgánom určitú mieru voľnej úvahy na to, aby upravili výkon práva uzavrieť manželstvo na vnútroštátnej úrovni, ale táto voľnosť je obmedzená, pričom sa v nej uvádza relevantná judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva⁷.

Pokiaľ ide o *právo na rešpektovanie rodinného života*, zakotvené v článku 7 Charty a v článku 8 dohovoru, príručka odkazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva⁸, v ktorej sa stanovujú faktory, ktoré treba vziať do úvahy v súvislosti s účelovými manželstvami s cieľom posúdiť, či rozhodnutie obmedzujúce právo na vstup a pobyt možno považovať za potrebné v demokratickej spoločnosti a primerané sledovanému legitímnemu cieľu tak, že to nezasahuje do uvedeného práva na rodinný život.

V prípade účelových manželstiev s deťmi (vo väčšine prípadov z predchádzajúcich vzťahov manželov) príručka poukazuje na potrebu náležite zohľadniť *práva dieťaťa*, v súlade s článkom 24 Charty a článkom 8 dohovoru, ktorý sa takisto uplatňuje. Keďže článok 24 Charty je založený na Dohovore OSN o právach dieťaťa, a to najmä na jeho článkoch 3, 9, 12 a 13, príručka poukazuje na viaceré praktické rady v súvislosti s ich uplatňovaním, obsiahnuté v Usmerneniach Úradu vysokého komisára Organizácie Spojených národov pre utečencov (UNHCR) k stanoveniu najlepšieho záujmu dieťaťa z mája 2008⁹. Spresňuje sa v ňom najmä to, že v prípade účelového manželstva, kde jeden, resp. obaja z manželov majú rodičovské práva a povinnosti voči dieťaťu, musí byť pri rozhodovaní o vyhostení osoby s rodičovskými právami a povinnosťami venovaná náležitá pozornosť blahu dieťaťa.

Príručka tiež pripomína, že ak sú deti štátnymi príslušníkmi hostiteľskej krajiny EÚ, sú dodatočne chránené podľa domácich a medzinárodných predpisov zakazujúcich vyhostenie vlastných štátnych príslušníkov, resp., vo výnimočných prípadoch, vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora o občianstve Únie, ak by vyhostenie rodiča, ktorý nie je štátnym príslušníkom členského štátu EÚ a ktorý uzatvoril manželstvo účelovo, znamenalo, že príslušné dieťa by bolo nútené opustiť územie hostiteľskej krajiny EÚ¹⁰ alebo EÚ ako celku¹¹.

V príručke sa napokon zdôrazňuje, že pri prijímaní opatrení na boj proti možnému zneužitiu, *vnútroštátne orgány nesmú voči príslušným osobám uplatniť žiadne ponižujúce zaobchádzanie ani diskrimináciu z dôvodu pohlavia, rasy, farby pleti, etnického alebo*

⁶ Článok 52 ods. 3 Charty, pozri tiež vysvetlivky k Charte (Ú. v. EÚ 2007/C 303/02) týkajúce sa zmyslu a rozsahu práv zakotvených v Charte, ktoré zodpovedajú právam zaručeným dohovorom.

⁷ Napríklad rozhodnutia Európskej komisie pre ľudské práva v prípade Sanders/Francúzsko (sťažnosť č. 31401/96) a v prípade Klip a Krüger/Holandsko (žiadosť č. 33257/96).

⁸ Rozsudok *Üner/Holandsko* (vec 46410/99).

⁹ <http://www.unhcr.org/4566b16b2.html>.

¹⁰ Článok 3 Protokolu 4 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

¹¹ Pozri najmä veci C-34/09, Ruiz Zambrano, C-256/11, Dereci, a spojené veci C-356/11 a C-357/11, O. a S.

sociálneho pôvodu, genetických vlastností, jazyka, štátnej príslušnosti, náboženského vyznania alebo viery, politického alebo iného názoru, príslušnosti k národnostnej menšine, majetku, narodenia, zdravotného postihnutia, veku alebo sexuálnej orientácie, keďže takéto opatrenia by boli porušením článku 4 Charty (a článku 3 dohovoru) a článku 21 Charty (a prípadne článku 14 dohovoru).

3.3 Dôkazné bremeno

Príručka zdôrazňuje, že všetky opatrenia, ktoré vnútroštátne orgány prijímú na účely vyšetrovania podozrení z uzatvorenia účelového manželstva a na získanie dôkazov, musia spĺňať základné procesné záruky uložené vnútroštátnymi právnymi predpismi a predpismi EÚ. K vyšetrovaniu manželstva sa môže pristúpiť len vtedy, ak existujú odôvodnené pochybnosti o jeho pravosti. Aj keď sú takéto dôvodné pochybnosti dostatočné na začatie vyšetrovania, keď sa vyšetrovanie uskutočnilo a viedlo k záveru, že manželstvo je skutočne účelové, práva vyplývajúce z pravidiel voľného pohybu môžu byť odmietnuté len vtedy, ak je účelovosť manželstva riadne ustálená vnútroštátnymi orgánmi, a to v súlade s príslušnými štandardmi v oblasti dokazovania¹².

Pokiaľ ide o dôkazné bremeno, v príručke sa ďalej rozpracúva obsah usmernení Komisie z roku 2009, so zameraním na to, ako to funguje v praxi. Spresňuje sa najmä, že vzhľadom na to, že dôkazné bremeno spočíva na vnútroštátnych orgánoch, manželské páry nemožno spravidla požadovať, aby predložili dôkaz, že ich manželstvo nie je zneužívaním. Ak však vnútroštátne orgány majú odôvodnené pochybnosti o pravosti určitého konkrétneho manželstva, ktoré sú podporené dôkazmi (*ako sú napríklad protichodné informácie poskytnuté manželmi*), môžu manželov vyzvať, aby predložili ďalšie príslušné dokumenty alebo dôkazy.

Manželia majú povinnosť spolupracovať s takýmito orgánmi, čo sa im musí aj oznámiť. Ak by manželia nedokázali poskytnúť dôkaz, ktorý je spôsobilý rozptýliť pochybnosti a ktorý možno odôvodnene očakávať od skutočných manželov, resp. ak sa rozhodnú neposkytnúť vôbec žiadne dôkazy, táto skutočnosť nemôže byť jediným, resp. rozhodujúcim dôvodom na záver, že manželstvo je účelové. Orgány však môžu túto skutočnosť vziať pri posudzovaní manželstva do úvahy spolu s ostatnými relevantnými okolnosťami.

3.4 Procesné záruky

V príručke sa podrobne uvádzajú procesné záruky, ktoré musia vnútroštátne orgány v zmysle uvádzaného článku 35 smernice rešpektovať pri prijímaní rozhodnutí, ktoré môžu obmedziť právo na voľný pohyb z dôvodu existencie účelového manželstva, a to konkrétne tie, ktoré sú stanovené v článkoch 30 a 31 uvedenej smernice, ktoré upravujú najmä otázky oznámenia takýchto rozhodnutí a ich preskúmania. V príručke sa ďalej pripomína, že záruky na základe smernice treba vnímať v kontexte ostatných príslušných základných práv, ako je napríklad právo na účinný prostriedok nápravy, právo na spravodlivý proces a právo na obhajobu (články 47 a 48 Charty).

¹² Iný štandard dokazovania sa môže uplatňovať, ak sa zneužívanie skúma na základe trestného práva, prisťahovaleckého práva, správneho práva alebo práva o udelení občianskeho statusu.

4. Časť venovaná operatívnym opatreniam patriacim do pôsobnosti členských štátov

V tejto časti príručky sa pozornosť venuje operatívnej praxi vychádzajúcej zo skúseností členských štátov, a to s cieľom poskytnúť vnútroštátnym orgánom pomoc v súvislosti s odhaľovaním a vyšetrovaním podozrení z účelového manželstva. Táto časť obsahuje súbor riešení, ktoré by členským štátom mali umožniť zaviesť ich potrebám a zdrojom prispôsobené operatívne mechanizmy, a to bez toho, aby tento súbor bol považovaný za model, ktorým sa musia riadiť všetky vyšetrovacie modely a procesy.

4.1 Náznaky možného zneužívania, ktoré by mohli viesť k vyšetrovaniu

Pokiaľ ide o možné dôvody na začatie vyšetrovania, príručka rozpracúva usmernenia Komisie z roku 2009, ako aj uznesenie Rady o opatreniach na potlačanie uzatvárania účelových manželstiev zo 4. decembra 1997¹³, a to pokiaľ ide o používanie orientačného kritéria „náznaky zneužívania“, v súvislosti so správaním, ktoré sa dá pri manželoch zneužívajúcich manželstvo odôvodnene očakávať omnoho častejšie, než v prípade párov v skutočnom manželstve. Pojem „náznaky zneužívania“, ktorý sa používa na účely tejto príručky sa musí chápať v tom zmysle, že takéto náznaky nie sú pre vnútroštátne orgány automatickým ani bezpodmienečným dôkazom zneužívajúcej povahy skúmaného manželstva. Vždy sa musia široko a nestranné posúdiť všetky prvky, a to tie v prospech pôvodného podozrenia zo zneužitia, ako aj tie v jeho neprospech.

V skutočnosti, keď vnútroštátne orgány prakticky riešia otázku zneužívania v konkrétnom prípade, môžu sa stretnúť s atypickými manželmi, ktorých manželstvo je práve, pričom však vykazuje viaceré prvky účelového manželstva. Z tohto dôvodu sa príručka uvádza „**mechanizmus dvojnásobného zabezpečenia**“, ktorý by sa mal uplatňovať, aby sa minimalizovalo riziko chybných pozitívnych identifikácií (*napríklad v prípade, keď manželia nemajú spoločnú domácnosť alebo jeden z manželov má nepriaznivé prisťahovalecké pozadie*).

Z tohto mechanizmu predovšetkým vyplýva **prísne uplatňovanie zásady, že voľný pohyb je základné pravidlo, ktoré možno obmedziť len v jednotlivých prípadoch, ak je to odôvodnené z dôvodu jeho zneužitia**. Po druhé z neho vyplýva, že vnútroštátne orgány, ktoré vyšetrojú údajné zneužívanie tohto inštitútu, by sa v zásade nemali zameriavať na to, aby sa snažili svoje pôvodné podozrenia v prípade určitého manželstva podoprieť náznakmi zneužívania. Naopak, **najprv by mali zvážiť náznaky, že nejde o zneužitie** (*napr. dlhodobý vzťah medzi manželmi alebo vážny spoločný dlhodobý právny alebo finančný záväzok alebo spoločné rodičovské práva a povinnosti*), ktoré by mohli podporovať záver, že manželstvo je práve a manželia majú právo požívať slobodu pohybu a pobytu. Len ak preskúmanie náznakov, že nejde o zneužívanie, nepreukázalo skutočný charakter skúmaného manželstva, mali by orgány začať preverovať existenciu „náznakov zneužívania“.

Náznaky možného zneužívania, ktoré vedú k určitým znakom, ktoré sú omnoho pravdepodobnejšie v správaní párov v účelovom manželstve než u párov v pravom manželstve, možno rozdeliť do niekoľkých skupín, ktoré zodpovedajú jednotlivým fázam „životného cyklu“ účelových manželstiev. Ako príklad môžu slúžiť ďalej uvedené náznaky:

¹³ [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997Y1216\(01\):EN:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31997Y1216(01):EN:HTML).

pokiaľ ide o fázu, keď sa budúci manželia ešte nestretli: v porovnaní s *dobromyseľnými štátnymi príslušníkmi nečlenských krajín EÚ* majú osoby zneužívajúce inštitút manželstva častejšie nezákonnú migračnú minulosť alebo aktuálny nezákonný pobyt v členskom štáte EÚ; ďalej už v minulosti mali uzatvorené účelové manželstvo, resp. u nich možno konštatovať iné formy zneužívania alebo podvodu, v porovnaní s *dobromyseľnými občanmi EÚ* sú osoby zneužívajúce inštitút manželstva častejšie v zlej finančnej situácii (*sú napr. veľmi zadlžené*).

pokiaľ ide o fázu pred uzatvorením manželstva: v porovnaní so skutočnými pármí vykazujú osoby zneužívajúce inštitút manželstva častejšie tieto znaky: nikdy sa pred sobášom osobne nestretli, nehovoria spoločným jazykom zrozumiteľným obom (*a niet žiadneho dôkazu, že sa usilujú vytvoriť spoločný základ komunikácie*).

pokiaľ ide o fázu prípravy manželov na svadbu: v porovnaní so skutočnými pármí vykazujú osoby zneužívajúce inštitút manželstva častejšie tieto znaky: použitie miesta konania svadby, ktoré je známe ako miesto, kde dochádza k zneužívaniu manželstva, resp. má prípadné prepojenia na organizovaný zločin; dochádza k poskytnutiu určitej peňažnej sumy ale darov, aby sa manželstvo nadviazalo (*okrem prípadov kultúr, kde je všeobecnou praxou poskytnutie vena*); predkladané dokumenty trpia nedostatkami, ktoré budia obavy, pokiaľ ide o ich prípadný falošný charakter, resp. pokiaľ ide o uvedenie falošnej adresy.

pokiaľ ide o situáciu, keď po uzatvorení manželstva požiada manžel z nečlenského štátu EÚ o vstupné vízum alebo o povolenie na pobyt: v porovnaní so skutočnými pármí vykazujú osoby zneužívajúce inštitút manželstva častejšie tieto znaky: uvádzajú jeden o druhom rozporné alebo nepravdivé informácie týkajúce sa zásadných osobných skutočností (*meno, dátum narodenia, štátna príslušnosť, najbližší rodinní príslušníci, prípadné predchádzajúce manželstvá, vzdelanie, povolanie*); uvádzajú nesprávnu adresu; manžel z nečlenského štátu žije v spoločnej domácnosti s niekým iným.

pokiaľ ide o fázu, keď už manželia získali vstupné vízum alebo povolenie na pobyt a nachádzajú sa na území hostiteľského členského štátu: v porovnaní so skutočnými pármí vykazujú osoby zneužívajúce inštitút manželstva častejšie tieto znaky: nemožno v ich prípade konštatovať manželské spolužitie, resp. po uzatvorení manželstva žijú ďalej oddelene, a to bez hodnoverného dôvodu (*napr. pracovné dôvody, deti z predchádzajúcich manželstiev žijúce v zahraničí*); jeden z manželov žije s niekým iným.

pokiaľ ide o fázu, keď manželia prijali kroky na formálne ukončenia svojho manželstva: v porovnaní so skutočnými pármí vykazujú osoby zneužívajúce inštitút manželstva častejšie tieto znaky: rozvod krátko po tom, ako manžel z nečlenskej krajiny EÚ získal nezávislé právo na pobyt alebo občianstvo hostiteľskej krajiny EÚ.

4.2 Prešetrovanie účelových manželstiev

V príručke sa uvádzajú hlavné nástroje, ktoré používajú vnútroštátne orgány, aby prešetrili prípady účelových manželstiev, a to konkrétne simultánne vedené rozhovory alebo dotazníky, kontroly dokladov a minulosti, kontroly zo strany orgánov presadzovania práva, prísťahovaleckých úradov alebo iných príslušných orgánov s cieľom zistiť, či manželia žijú spolu a spoločne riadia svoju domácnosť. V tejto súvislosti sa v príručke pripomína význam dodržiavania práva osôb na súkromie a príslušných záruk, pričom sa v nej uvádzajú spoločné

postupy, ktoré zaviedli vnútroštátne orgány s cieľom maximalizovať účinnosť takýchto nástrojov.

4.3. Cezhraničná spolupráca pri riešení problematiky účelových manželstiev

V príručke sa uvádza, ako možno prostredníctvom cezhraničnej spolupráce uľahčiť účinné odhaľovanie, vyšetrovanie a stíhanie účelových manželstiev. Podrobnejšie sa v nej ozrejmuje napríklad, akú pomoc môže vnútroštátnym orgánom poskytnúť Europol v prípadoch, keď ide o prípad s účasťou organizovaného zločinu zapojeného do obchodovania s ľuďmi, resp. Eurojust, najmä pokiaľ ide o vyšetrovanie alebo trestné stíhanie konkrétnych činov, ako aj o koordináciu medzi vnútroštátnymi orgánmi. Uvádza sa v nej tiež, ako Europol a Eurojust môžu členským štátom pomôcť vytvoriť spoločné vyšetrovacie tímy, ako aj situácie, v ktorých sa takéto tímy môžu ukázať ako vhodné a užitočné nástroje.

4.4 Úlohy rôznych vnútroštátnych orgánov

V tejto záverečnej časti príručky sa podáva prehľad rôznych orgánov na vnútroštátnej úrovni, ktoré sa môžu podieľať na riešení problematiky účelových manželstiev, pričom sa v nej zdôrazňuje potreba holistických politík týkajúcich sa takýchto manželstiev, ako aj potreba špecifikovať úlohy jednotlivých aktérov na národnej úrovni. Členské štáty by v závislosti od svojich potrieb mali takisto zvážiť možnosti, ako najlepšie skoordinať činnosť všetkých kľúčových zainteresovaných strán, a to napríklad prostredníctvom vytvorenia ústredného koordinačného orgánu alebo kontaktných miest na každom z príslušných orgánov.